

NR 8
SEPTEMBER
2020

Lääne-Nigula valla ajaleht

Maali üürimaja lahtiste uste päev

Meelis Nukki
Maali Üürimaja OÜ

Maali üürimaja ehitusega Linnamäel on jõutud nii kaugele, et 20. ja 21. augustil toimus lahtiste uste päev, kus potentsiaalsed üürnikud ja niisama uudistajad majaga tutvumas said käia.

Ei juhtu just sageli, et Lääne-maal mõni kortermaja valmiks, nii oli ka uudishimu mõistetav, mil jälle päris uue kortermaja sisemusse piiluda saab! Antud maja ei ole lihtsalt kuubik keset küla, vaid rikastab oma arhitektuuriga – puitlaudis,

rõdud ja terrassid – kogu asumi ning sobitub väga hästi olemasolevasse miljösse. Arhitekt Raivo Puusepp on mõelnud nii asukohale – vana kooli õunapuuaed, kui taganud hoone kaasaegsuse. Tehnoloogilised lahendused on integreeritud hoonesse nii, et eemalt vaadates ei saa arugi nt on pool maja katuseplekist hoopis elektrit tootvad päikesepaneelid.

Valminud üürimajas on 6 ühetoalist, 3 kahetoalist ja 9 kolmetoalist korterit. Lahtiste uste päeval alustati ametlikult üürikorterite avalduste vas-

tu võtmist ning kahe päevaga laekus 27 avaldust. Kõige populaarsemad on loomulikult maja teise korruse korterid ning kahetoalised. Avalduste esitajateks nii Lääne-Nigula valla elanikud kui ka väljastpoolt, nii lastega pered kui ka noored eluustajad. Kuna pool üürimaja rahastusest on tulnud KredEx'i elamumajanduse programmi toetusest, käib ka üürikorterite jaotus vastavalt KredEx-i tingimustele. Eelkõige on üürikorterid mõeldud töötavale elanikkonnale, et seeläbi toetada kohalikke ettevõtjaid ja ettevõtlust. Otsused, kes on sobivad kandidaadid, teeb aga komisjon. Kuna juba praegu on avaldusi rohkem kui kortereid, saab otsuste tegemine raske olema. Esimesed elanikud peaksid septembri lõpus juba sisse kolima.

Nali naljaks, kuid lahtiste uste päeval küsiti ka, mil järgmine maja valda tuleb. See näitab, et peresid, kes sooviksid maapiirkondades elada või siia elama jääda on veelgi, kuid vanad renoveerimata nõukogudeaegsed kortermajad ei ole just kõige ahvatlevad elamiskohad. See ei ole mitte

ainult Lääne-Nigula valla probleem, vaid üle-eestiline murekoht, et maapiirkondades puuduvad kaasaegsed elamispinnad.

Tuleb tunnustada Lääne-Nigula valla julgust toetusprogrammis osaleda ja nii oma elamumajanduse kvaliteeti natukenegi parandada.

Maali üürimaja ehitusmaksumus on ca 2,2 miljonit eurot, millest pool on KredEx-i toetus, teine osa erainvestori panus.

Oleme valmis

Lääne-Nigula Vallavalitsus jälgib COVID-19 situatsiooni Eesti Vabariigis. Täna on veel üksjagu teadmatust, kuidas sügis külge hakkab, aga kui me mõistlikult käitume, käte puhtust ja distantsi peame ja haigena ei tööle, lasteaeda ega kooli lähe, siis oleme ise teinud kõik, mis võimalik.

Lasteaiad, koolid, raamatukogud, hooldekodud, noortekeskused töötavad tavapäraselt, kuid valmis koheselt täiendavaid meetmeid rakendama. Täpsem info otse asutusest.

Vallavalitsuses ja teeninduskeskustes on tagatud kodanike vastuvõtt vastuvõtuaegadel, avaldused saab esitada iseteeninduskeskonnas <https://www.laenenigula.ee/teenused-ja-toimingud> kaudu, saata elektroonselt allkirjastatuna e-posti aadressile:

vv@laenenigula.ee või paberikandjal postkasti, muul ajal kohale tuleku soovi korral leppida see eelnevalt telefoni teel kokku.

Oleme valmis koheselt käivitama ka eriolukorra ajal kehtinud telefoninumbri **5302 3163** riskigruppidele hädavajaliku toidukauba ja ravimite kojukandeks.

Kui vaja anname teenuse käivitumisest eraldi teada ja samuti saab täpsemat infot küsida kas otse vallavalitsuse telefoninumbrit **472 0300** või piirkonna sotsiaalametniku käest.

Kuhu kulutab Lääne-Nigula vald COVID-19 eriolukorra investeringutoetuse?

Mikk Lõhmus, vallavanem

COVID-19 eriolukorra mõjude leevendamiseks eraldas Vabariigi Valitsus Eesti linnadele ja valdadele investeringutoetust. Lääne-Nigula vald sai investeringutoetuseks 480 000 eurot. Kuna igas piirkonnas on hädavajalikke investeringuid, otsustas volikogu jagada summa piirkondade vahel võrdselt ehk igale piirkonnale 60 000 eurot. Kavadatavad või juba elluviimisel investeringud on järgmised:

- Kullamaa paisjärve regulaatori rekonstrueerimine – see töö on tänaseks juba valminud.
- Palivere tänavavalgustuse mitteabikõlblikud tööd – selle raames ehitatakse valgustus kohtadesse, kus täna seda ei ole ja mida Keskonnainvesteeringute Keskus ei rahasta. Näiteks saab valgustuse Lähtru kergliiklustee kuni tehaseni.
- Umbaia detailplaneeringuala sisetee ehitus Österby külas. Detailplaneeringuala sisetee ehitus võimaldab krundid müüki panna ning loob eelduse uute elanike asumiseks valda.
- Rõude küla veevärki rekonstrueerimine.
- Nõva reoveepuhasti rekonstrueerimine.
- Linnamäe teeninduskeskuse ja kultuurisaali lisatööd, näiteks sööklaruumi rekonstrueerimine jms,
- Risti Kooli rekonstrueerimistööd – katusele paigaldatakse päikesepaneelid, vahetatakse küttesüsteemi pumbad ja elektrikilp ning paigaldatakse II korruse akende päikeseekatted.
- Taebla Kultuuri- ja Spordikeskuse (vallamaja) hoone rekonstrueerimistööd.

LÄÄNE-NIGULA VALLA MÄNG 1448,8² KM AVASTAMIST!

Mikk Lõhmus, vallavanem

August on lõppenud ning aeg teha kokkuvõtteid, hea meel on öelda, et valla mängule oli registreerunud 111 võistkonda!

Kõik 21 punkti külastasid 15 võistkonda ning 16 võistkonda külastasid reeglite kohaselt vähemalt 15 punkti, sh kaks raskemat.

21 punkti avastasid võistkonnad Leemed, Sammal, Rehkead, 3R, Tomike, Alma, PK. Järv, Hilja Halada, ReRe, Kolod, Stirool, Kristi, Öed, Lattu ja Murukad ning eriauhinnaks kõigile Dirhami kalakohviku kinkekaart.

Vähemalt 15 punkti, sealhulgas 2 keerukamat avastasid võistkonnad Taevasikk, Lehepere, Malavita, Kaive tiim, TRIO, Seikluslik Perekond, Willy, Oidiak, Vikerkaar

traktor, Ässad, K/O, Perekond Hüdside, Hard Rock, H&M, Eha 9 ning auhindadeks Roosteta Puhkeküla või Tammejuurde Mahetalu kinkekaart. Võitjatega võetakse ühendust.

Kuigi mängus ei olnud oluline, kas vastasid küsimusele õigesti või valesti, siis kõige rohkem vastati valesti küsimustele, kui palju maksis Taebla uue kooli ehitus, mitu inimpõlve on Eestis rukkileiba söödud ja mitu km Ranniku matkarada on Lääne-Nigula vallas. Natuke ka neile nuputamist, kes mängust osa ei võtnud.

Saime mängule palju head tagasisidet ja plaanime ka järgmiseks suveks suure valla erinevate kantide avastamiseks ja mänguliseks teadmiste kogumiseks uusi tegevusi. Kui Teil on hea idee, kirjutage arendus- ja turundusjuhile heli.randes@laenenigula.ee

Algas uus volikogu tööperiood

Neeme Suur
vallavolikogu
esimees

Volikogu otsustas Rõude torustikud Matsalu Veevärgile üle anda ja andis veetorude remondiks ka raha kaasa. Suvi hakkab mööda saama, algab uus volikogu tööperiood. Juuli jäi vahele, heinakuul istungit ei peeta. Augusti volikogu istung peeti Ristil. **Kõige esimesena võeti ette Rõude veetorude küsimus.** Vallavalitsus oli ette valmistanud eelnõu, millega Rõude torustikud AS Matsalu Veevärgile üle anda. Selline põhimõtteline otsus oli volikogu poolt tehtud juba eelmise aasta alguses, nüüd siis läks jutt konkreetseks. Koos vee- ja kanalisatsioonisteenistega anti Matsalu Veevärgile ka raha Rõude veetorustike korrastamiseks, 130 000 eurot. Päevakorrapunkti tutvustas Martna osavallavanem Janne Randmaa. Volikogu kutus peale oli kohale tulnud ka Matsalu Veevärgi juhataja Hans Liibek, kes vastas volikogu liikmete küsimustele. Lõpuks toimus hääletamine ja otsus võeti üksmeelselt vastu.

Teiseks võeti ette valla arengukava Lääne-Nigula valla arengukava 2018-2026 läbivaatamine, esimene lugemine. Kord aastast vaadatakse arengukava läbi,

mis tehtud, võetakse välja, mis puudu pannakse sisse. Eelnõule olid lisatud ka arengukava elluviimise aruanne, uus rahvastikustatistika ning vallavalitsuse enda ettepanekud arengukava muutmiseks. Vallavalitsuse poolt on juba üks hulk parandusettepanekuid tehtud. **Volikogu otsustas määrata muudatusettepanekute tähtajaks 28. septembri.** Nii kaua on kõigil osavalla- ja kogukonnakogudel, aga ka külaseltsidel, aga miks ma mitte ettevõtetel ja ka valla elanikel aega oma ettepanekuid esitada. Materjalid on kättesaadavad valla koduleheküljel.

Kolmanda päevakorrapunktina otsustas volikogu **tühistada Kullamaa vallavolikogu otsused Jõe talu nr 9 hoonete peremehetuks tunnistamise ja munitsipaliseerimise kohta.** Seda sellepärast, et tänaseks on selgunud, et Kullamaa valla poolt planeeritud kujul maaüksusi munitsipaalomandisse taotleda ei ole võimalik, kuna varale on tekkinud pärija. Huvitav on see, et talu seadusjärgne pärija on Kose vald. Ka valla majandus-planeerimiskomisjoni esimees Einar Pärnpuu kinnitas, et asjaolud on muutunud ja Kullamaa kunagised otsused tuleb tühistada. Volikogu võttis otsuse ükshäälselt vastu.

Neljanda päevakorrapunktina otsustas volikogu **Noarootsis Paslepa külas asuva Suveresidentsi katastriüksuse detailplaneeringu vastuvõtmise** ja avalikule väljapanekule suunamise ning detailplaneeringule keskkonnamõju strateegilise hindamise mitteilatamise. Planeeringu eesmärk on luua Paslepa-

Viigi sadamast kompaktses hoonestusega kaasaegne väikesadam.

Viendaks **otsustas volikogu anda tasuta 360 m² maad Martna Kooli tee 8 korteriühistule**, maja juurde parkla rajamiseks.

Kuuenda punktina otsustati **Martna küla Kooli tee 4 korteri nr 7 otsustuskorras müük üürnikule**, hinnaga 4000 eurot.

Seitsmendana **otsustati lammutada Kullamaal asuv vana katlamaja-sauna hoone.** Kullamaa osavallavanem Katrin Viks andis teada, et hoone on aastaid kasutuseta ning muutunud varisemisohhtlikuks. Vallavalitsus on võtnud eesmärgiks maastikupilti risustavad hooned lammutada ja krunt heakorrastada, parandades seeläbi Kullamaa küla heakorda. Volikogu otsustas hoone lammutada, esitada taotlus sihtasutusele KredEx lammutamise toetuse saamiseks ja garanteerida vajalik omafinantseering kuni 5000 eurot.

Kaheksanda punktina **otsustas volikogu määrata valla audiitoriks Audest Audiitoriteenuste OÜ.** Uus audiitor selgus vähempakkumise käigus.

Üheksanda punktina **otsustas volikogu volitada vallavalitsust Linnamäel Maali üürimaja üürihindu kehtestama.** Eelnõule oli lisatud ka näidis kavandatarest üürihindadest, üürihinnale lisanduvad kommunaal- ja halduskulud. **Üürile andmise otsuse tegemiseks moodustatakse üürikomisjon, kuhu**

kuuluvad osäühingu juhatus, nõukogu liikmed ja kogukonna esindajad.

Kümnenda päevakorrapunktina otsustas volikogu Linnamäel asuva **Korvpalli kinnistu üleandmise osäühingu Maali Üürimaja osakapitali.** Maali üürimaja projektis oli ette nähtud ka üürimaja parkla ja mänguväljaku rajamine valla omanduses olevale Korvpalli kinnistule. Algselt oli teadmine, et selleks saab toetusraha kasutada, kui vald annab maaüksuse osäühingule rendile. Hiljem on selgunud, et selleks et parklat ja mänguväljakut toetusmeetme rahaga, mis on projektile juba eraldatud, valmis ehitada, peab maaüksuse siiski olema osäühingu omanduses. Kuna OÜ enamusosalus on Lääne-Nigula vallas, siis selle otsusega suurendab vald oma vara väärtust. Samuti suurendab OÜ väärtust parkla väljaehitamine. Tegemist on protokollilise eelotsusega, lõplik otsus tuleb langetada 2021. aastal. Volikogu oli üksmeelselt sellise otsuse vastuvõtmisega nõus.

Üheteistkümnenda päevakorrapunktina võeti vastu otsus mitte rahulda Kaidi Silver-Schöbe, Risto Kaasik, Erik Frey Korsvold, Ivo Karindi, Katrin Must ja Silver Säge vaiet Lääne-Nigula Vallavolikogu 18. juuni 2020 otsuse nr 23 „Nõva Kooli ümberkorraldamine“ kehtetuks tunnistamiseks. Vallavalitsus oli ette valmistanud põhjaliku eelnõu ja vallavanem tutvustas seda. Sõna said hariduskomisjoni esimees, volikogu liikmed ja ka vaide esitajate esindajana Kaidi Silver-Schöbe. Lõpuks

volikogu hääletas, 19 volikogu liiget hääletas eelnõu poolt, kaks liiget (Jaanus Ratas ja Jüri Ott) hääletasid eelnõu vastu. Sellega jäi jõesse juunis volikogu poolt tehtud otsus Nõva kooli 3. kooliastme sulgemise kohta järgmise õppeaasta algusest.

Kaheteistkümnenda päevakorrapunktina kuulas volikogu ära **vallavanema info.** Näiteks andis vallavanem teada, et Kullamaa tehishärve tehispaisu rekonstrueerimine valmis, poolleli on tööd Palivere tänavavalgustuse uuendamisel ning Linnamäel. Vallavanem kinnitas, et koolid on uueks õppeaastaks valmis. Suurim mure koolidel on COVID-19 võimaliku olukorraga. Üldine COVID-19 valmisolek on vallas olemas. Samuti anti teada, et allkirjutamisel on Österby sadamahoone ehituse hankelõpung, et tulevane Nõva Kooli läbiviidud HTM järelevalvest, on vald läbi viimas seireanalüüsi ka teistes valla koolides ning et Nõva kooli järelevalve osas tegutsetakse hetkel ettekirjutuste tähtajaks likvideerimisega.

Viimaseks olid **kohapeal algatatud küsimused** ja volikogu esimehe info. Kohapeal algatatud küsimuste käigus sai kriitikat Kullamaa kooli direktori konkursi korraldamine. Vallavanem andis selgitusi Jaanus Ratase küsimustele. Volikogu esimees andis teada järgmise volikogu toimumise aja.

Kõik volikogu protokollid on kättesaadavad valla koduleheküljel.

Lääne-Nigula valla arengukava 2018-2026 muutmise eelnõu avalikustamine

Lääne-Nigula Vallavalitsus korraldab arengukava üle vaatamise ja muutmise eelnõu avaliku väljapaneku vahemikus 7. september 2020 kuni 25. september 2020.

Eelnõu on kättesaadav valla veebilehel [https://www.laenenigula.ee/arengukavad,teenindus-keskustes või raamatukogudes](https://www.laenenigula.ee/arengukavad,teenindus-keskustes%20v%20raamatukogudes).

Ettepanekud võib esitada aadressil vv@laenenigula.ee, E-vormil leheküljel <https://www.laenenigula.ee/ettepanek-arengukava-muutmiseks-voi-taendamiseks-voi-posti-teel> Haapsalu mnt. 6, TAECLA.

Ettepanekute esitamise tähtaeg on 28. september 2020.

Väljaandja:

Lääne-Nigula Vallavalitsus,
heli.randes@laenenigula.ee,
473 5050

Kujundus:
OÜ Absoluutne
Ilmub ka veebis
www.laenenigula.ee
Tiraaž: 3211 eks
Trükk: Printall

Ajaleht ilmub 1 kord kuus

Avanes kohaliku omaalgatuse programmi sügisvoor

Kohaliku omaalgatuse programmi eesmärk on tugenvat ja omaalgatusel põhinevate kogukondade tekkimine ja psimine.

Programmi eesmärgi saavutamiseks toetatakse tegevusi, millega panustatakse kogukonnaliikmete teadmiste ja oskuste kasvu, kogukonna identiteedi tugevnemisse, tõhusama koostöö tekkesse ja kogukonnaliikmete ühistegevust soodustavate avalikus kasutuses olevate objektide rajamise ja arendamise ning kogukonnaliikmetele vajalike teenuste pakkumisse. Programmi viiakse ellu kahe meetmete kaudu:

Meede 1 – kogukonna areng – toetatakse tegevusi, millega panustatakse kogukonnaliikmete teadmiste ja oskuste kasvu, kogukonna identiteedi tugevnemisse ja tõhusama koostöö tekkesse. Maksimaalne toetussumma 2500 eurot.

Meede 2 – elukeskkonna ja kogukonnateenuste arendamine – toetatakse tegevusi, millega panustatakse kogukonnaliikmete ühistegevust soodustavate avalikus kasutuses olevate objektide rajamise ja arendamise ning kogukonnaliikmetele vajalike teenuste pakkumisse. Toetuse taotlejaks saavad olla

programmi nõuetele vastavad ja avalikes huvides tegutsevad mitetulundusühingud ja sihtasutused, mille asutajaks ega liikmeks ei ole kohaliku omavalitsuse üksus ega riik. Toetatakse piirkondlikult tegutsevaid ühendusi, st tegutsetakse küla, ale- viku, alevi, valla, linna või linnasiseses asumis huvides. Koguduste puhul toetatakse kogudusi, mis tegutsevad põhikirja järgi laiema sihtgrupi huvides kui koguduse liikmed, erandina toetatakse ka kogudust, mille tegevuspiirkond ajalooliste tegutsemispiiride tõttu ületab maakonna piire. Maksimaalne toetussumma 4000 eurot. Kohaliku omaalgatuse programmi 2020. aasta sügisvoor **taotluste vastuvõtt on avatud kuni 01.10.2020 kell 16:30.** Digitaalselt allkirjastatud taotlus- ja eelarvevormid tuleb saata e-postiga aadressile kop@laanemaa.ee. Programmi tutvustav infopäev toimub **9. septembril** kell 14:00 SA Läänemaa seminariruumis.

Taotluste ettevalmistamisel ning küsimuste korral võta ühendust:
- SA Läänemaa – SA Läänemaa vabariikliku konsultant Tanel Tiisler (tanel.tiisler@laanemaa.ee; +37253404783)
- Lääne-Nigula Vallavalitsus – arendus- ja turundusjuht Heli Randes (heli.randes@laenenigula.ee; +37256611620)

Vallavanema vastuvõtuajad oktoobris

05.10 Martna osavallavalitsus
12.10 Kullamaa osavallavalitsus
19.10 Noarootsi osavallavalitsus
26.10 Nõva osavallavalitsus
Vastuvõtuks registreeri eelnevalt e-postiteel mikk.lohmus@laenenigula.ee või telefonil 511 9343

Aili Nõupuu

Aili Nõupuu viimane tööpäev Oru hooldekogu juhatajana oli 1. septembril!

Üle 40 aasta südamega tehtud tööd – hoolimise, hoolitsuse, armastuse ja kodusoojuse jagamist hooldekodu elanikele, töötajatele, kolleegidele! Täname Sind, Aili!

Soovime sulle kaunist ja toimekat puhkuse aega!

Lääne-Nigula Vallavalitsus

Kullamaa Keskkoolis uus direktor

1. septembrist asus Kullamaa Keskkooli juhtima Kaidi Uueda (*pildil paremalt teine*). Kaidi on Kullamaa Keskkooli vilistlane ja töötanud samas koolis ka õpetajana. Ta on Läänemaa noorim koolijuht.

Ilusat alanud õppeaastat kogu kooliperele!

Kooliaasta alguse rüütlid.

Tere!

Olen Tuuli Varik ning töötan 1. septembrist Lääne-Nigula Vallavalitsuses sotsiaalhoolekande osakonna juhatajana. Töö Lääne-Nigula Vallavalitsuses pole mulle aga päris võõras, töötasin 2014-2018. aastal lastekaitse spetsialistina.

Elu esitas väljakutse ning suundusin Saksamaale Schmalkaldeni praostkonda noorsootööd tegema. Uued kogemused taskus ning võõrkeel suus, otsustasin naasta oma kitsa valdkonnaga ja juurde juurde tagasi, et ühtlasi panustada koduvalla arengusse.

Tuuleenergia eriplaneering – kuidas edasi?

Mikk Lõhmus
vallavanem

Meeldetuletuseks, tuuleenergia eriplaneeringu kohaselt otsitakse võimalikku asukohta tuulepargile, mis koosneb 17 kuni 30-st kuni 290 m kõrgustest tuulegeneraatoritest, tuuleparki teenindavatest teedest, pargisisesest elektrivõrgust ja alajaamast. Eriplaneering algatati vallavolikogu 17. oktoobri 2019. a otsusega nr 54 üksmeelselt. Oluline oli, et lõpptulemuseks oleks võimalik teha teadlik otsus, mis põhineks uuringutel ja analüüsil, mitte esimesel emotsioonil.

Tagasiside asukoha eelvaliku lähteseksikohtadele ja keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsusele tõi välja need kitsaskohad, mille osas on vaja kas täiendavaid uuringuid või selgeid vastuseid. Kaitseministeeriumi vastus annab aimu, et soovitud 290 meetrised tuulikud ei pruugi õhuseiradararite otsenähtavusala tõttu üldse võimalikud olla. Keskkonnaministeerium, Keskkonnaamet ja MTÜ Eesti Keskkonnanühenduste Koja vastused töid välja nüansid, millele seoses looduse

kaitsega tuleb kindlasti tähelepanu pöörata. Elanike ja kodanikuühenduste tagasisides kardeti erinevate tuulikutest lähtuvate mõjude pärast nagu müra, kiirgus, vibratsioon, visuaalsed häirigud, uued kõrgepingeliinid asulates. Kavandatava kõrgusega tuuliku pole varem Eestisse rajatud ja seega pole kuskil võimalik ka tekkiva olukorraga vahetult tutvuda. Minimaalselt 1 km kaugust elamutest peeti tingimata liiga väikseks ning valdavalt arvati, et vähemalt 5 km võiks olla optimaalne kaugus.

Kokkuvõttes - küsimusi on palju, need on tõsised ja nende kõigiga tuleb sisuliselt tegeleda, et saada vastus küsimusele, kas sellisel kujul tuulepark on ületildse võimalik kuhugi rajada.

Avaliku väljapaneku tulemuste avalik arutelu toimub **28.09.2020 Ristil, 29.09.2020 Taeblas ning 30.09.2020 Kullamaal**, kõikjal on arutelu algusaeg kl 15.00. Vajadusel korraldatakse eraldi arutelud ka erinevate avalduste esitajatega ja sellest antakse eraldi teada. Erinevate esitatud seisukohtadega võib tutvuda: <https://www.laenenigula.ee/risti-tuulepargi-arendusprojekt>.

Uuel aastal uue hooga!

Kaie Talving, *haridusnõunik*

Pärast ligi pooleaastast pausi, mil esialgu tuli püsida kodus ja siis mindi vaheajale, algas uus õppeaasta sel sügisel veidi teistsiti – lapsed said üle pika aja taas kokku ja majades oli elevust ja saginat omajagu. Loodame, et see õppeaasta annab meile võimaluse jätkata harjumuspärase kontaktõppega, mida oskame nüüd varasemast rohkem hinnata, aga vajadusel oleme valmis tegutsema vastavalt oludele ja saame ka nüüd juba tuttava distantsõppega edukalt hakkama.

Lääne-Nigula koolides alustas oma kooliteed tänavu 63 last – Kullamaal ja Noarootsis 6, Martnas 4, Orul 19, Paliveres ja Ristil 8 ning Taeblas 12 õpilast. Kullamaa Keskkooli 10. klassi asus õppima 10 gümnaasisti. Kokku asus valla koolides õppima 711 õpilast (Kullamaa Keskkool

124, Martna Põhikool 51, Noarootsi Kool 95, Nõva Kool 15, Oru Kool 157, Palivere Põhikool 82, Risti põhikool 70, Taebla Kool 117). Valla lasteade nimekirjades on 354 last – Kullamaal 32, Linnamäel 76, Martnas 18, Noarootsis 21, Nõval 6, Paliveres 55, Ristil 62 ja Taeblas 84. Lasteaialaste arv on võrreldes eelmise sügisega enam kui 20 lapse võrra kasvanud. Aitäh usaldamast oma lapsi meie valla koolidesse ja lasteadeadesse! Ilusat alanud õppeaastat kõigile!

Uued töötajad valla koolides ja lasteadeades
Kullamaa Keskkool – õpetajad Maarja Jõe-vee (tüdrukute käsitöö ja kodundus, kunstiõpetus) ja Juhan Lehepuu (vene keel); Kullamaa Lasteaed – õpetaja abi Jane Lätt; Noarootsi Kool – õpetaja Dmitri Lup-

KAUGEL LINNAKÄRAST JA SAMAS NII LÄHEDAL

MAAL ELAMISE PÄEV LÄÄNE-NIGULAS

26. septembril 2020

Paliveres, Taeblas, Noarootsis, Orul

26. septembril ajavahemikul kell 11-16 ootavad külalised asutused, ettevõtted, koolid, lasteaiaid, noortekeskused, seltsid, talud jm huvitavad paigad! Piirkonna külastuskeskusest saab infot tööpakkumiste, vaba kinnisvara, töökohtade ja vaba aja tegevuste kohta!

Palivere aleviku külastuskeskus asub Palivere vabatahtlikus päästekomandos, Haapsalu mnt 14, kontakt Kadri Lukk, kadrilukk@gmail.com, tel 53499039 ja Risto Roomet, paliverevpk@mail.ee; 56260387

Külastajaid ootavad U-Studio klaasitöökoda, puiduettevõtted Viilung Puit ja Jansapuit, trükifirma Nevi, Palivere vabatahtlik päästekomando, Palivere põhikool, lasteaed, noortekeskus ja Holster klubi. Kinnisvara info RE/MAX Soul, Urmas Naudre.

- U-studio klaasitöökogas klaasi- ja portselani töötuba!
- Palivere koolis robotika töötuba!
- Avatud on Palivere söögituba ja noortekeskuses Noortekohvik!
- Võimalus külastada eksklusiivset raadiomuseumi väljapanekut „Raadiod Eestis läbi aegade“!

Taebla külastuskeskus asub vallamajas, Haapsalu mnt 6, kontakt Ruth Randoja, taebla.raamatukogu@laenenigula.ee, tel 47 96591; Maarika Leht-Zolotov, tel 5266196

Külastajaid ootavad Taebla uus koolimaja, Taebla ja Nigula noortekeskused, Lääne-Nigula kihelkonnakirik, Võntküla selt-simaja, Taebla söögipeatus, Taebla raamatukogu, lasteaed ja

Mooride-Vaaride klubi, plasttoodete ettevõtte Cipax, Koela talumuseum, Nigula motoklubi Offroad rada!

- Koela talumuseumis mihklilaat ja Nigula motoklubi seiklusrada Taebla jõel!
- Bingotuur – igale osalejale auhind!

Noarootsi piirkonna külastuskeskus asub Sutlepa Vabaajakeskuses, Sutlepa külas, kontakt Ülle Schönberg, purksi.kultuurimaja@laenenigula.ee ja Danguole Tamberg, tel 53446472

Külastajaid ootavad Noarootsi kirik ja pastoraat Hosby külas, Fridholmi talu Einbi külas, Lyckholmi muuseum Saare külas, lasteaed, põhikool, gümnaasium, kultuurimaja, loodusinfo-keskus, vabaajakeskus ja käsitöökoda Pürksi külas.

- Paadisõidud Österby sadamas, rannarootslaste elust lühifilmid kultuurimajas!
- Ühisvaiba ning kirivöö kudumise töötuba Lycholmi muuseumis!
- Avatud on Saare mõisa kohvituba!

Oru piirkonna külastuskeskus asub LAS-i majas, Kooli tee 2, Linnamäe külas, kontakt Eve Tamm-Hinno, eve@las.ee, tel 56679002

Külalised ootavad OÜ Catreer ning Haava puuvilja- ja viinamarjatalu Saunja külas, Orumeri büroohotell, Pindi Kinnisvara, Linnamäe arenguselts, beebide mängutuba ning Wana kooli kohvik Linnamäel, LAS-i majas!
www.maalelamisepäev.ee, www.laenenigula.ee

Positiivsed ja negatiivsed tunded

Kärt Lusmägi, *koolipsühholoog*

Kõikidel tunnetel mida tunne, on meie mingisugune mõju. Ka negatiivsete tunnete tundmisel on meie mõju. Näiteks selline tunne nagu ärevus võib olla kasulik. Ärevus on hea tunne. Ärevus motiveerib meid, annab jõudu tegutseda. Aga kui ärevus on liiga kõrge, on sellel vastupidine mõju.

Kui stress aktiveerib keha, siis meie keha reageerib samamoodi nagu reageerib olukorrale, kus meid ähvardab reaalne oht. Keha ei suuda vahet teha, kas keegi solvas Teid või jooksete karu eest. Keha lihtsalt reageerib. Kehas vabaneb suur hulk hormoone, mis mõjutavad kogu keha. Adrenaliin paneb südame kiiremini tuksuma, pupillid laienema, suunab rohkem verd lihastesse, aidates sellega kehal paremini ohule vastu astuda, võidelda või põgeneda. Adrenaliin suunab samas verd ära seedesüsteemist ja teistest süsteemidest. Sellel on oma hind. Neerupealised vabastavad kortisooli, nn stressihormooni, mis on üks peamised stressiga seotud hormoone. See aitab ära kasutada energiat, mis on kehas salvestatud, et tegutseda. Pikaajaliselt kahjustab see aga meie immuunsussüsteemi, und, keha paranemisvõimekust ja kogu keha. Seda seostatakse ka näiteks diabeediga.

Mis kasu saame positiivsetest emotsioonidest? Kui negatiivsed tunded aitavad meil keskenduda millelegi väga konkreetsele ja meid mobiliseerida, siis positiivsed tunded laiendavad meie teadlikkust ja aitavad olla loovamad. Positiivsed emotsioonid teevad vastupidist negatiivsetele tunnetele. Kui tunne end hästi, siis tegutseme teistmoodi. Näiteks kui laps tunneb end mänguväljakul hästi, tekib tal huvi mängimise vastu. Sellega seoses õpib ta näiteks sotsiaalset suhtlemist, realselt ju mängib teiste lastega ja harjutab suhtlemist. See sillutab teed uutele oskustele, näiteks suhtlemisoskusele. Või võtame näiteks töö. Tundes end tööl hästi tekib palju suurem tõenäosus, et tulete välja uute ideede ja lahendustega, mis omakorda võiksid aidata Teil karjääriredelil tõusta. Kuidagi on kujunenud nii, et kui meil paluda mõelda millelegi, mis meie elus on hästi, on seda palju keerulisem teha kui leida neid asju, mis meid häirivad, mis on valesti. Kui mõtleme rohkem nendele asjadele, mis on halvasti, siis see meid rõõmsaks ei tee. Vastupidi, muudab kergemini ärrituvaks. See omakorda mõjutab meie suhteid teiste inimestega. Mõelge ise, kuidas erineb Teie käitumine teiste inimestega sellest kui mõtlete, mis täna kõik valesti läks sellest kui mõtlete, mis täna hästi

pa (loodusõpetus ja füüsika) ja huvijuht Maire Uusen; Nõva Kool – õpetajad Edna Vahter (kunstiõpetus), Danguole Tamberg (muusika), Indrek Tarand (ajalugu, ühiskonnaõpetus, inglise keel), Grete Kindel (geograafia, bioloogia), Erle Luuk (informaatika), Liisa Roos (eesti keel, käsitöö ja kodundus, tööõpetus) ja lasteaiaõpetajad Kaili Raudla ja Kaie Visnap; Palivere Põhikool – klassiõpetaja, klassijuhataja ja huvijuht Anneli Aken; Palivere Lasteaed Piibeleht – muusikaõpetaja Anneli Aken ja õpetaja abi Elen Jaanus; Risti Lasteaed – õpetaja abid Laura-Liisa Lehto ja Liisa Lai ning majahoidja Liily Lõhmus; Taebla Kool – õpetaja Kadri Lukk (kehaline kasvatus); Taebla Lasteaed – õpetaja abi Inge Saunik.

Kandideeri noortevolikogusse!

Kaie Talving, *haridusnõunik*

Hea Lääne-Nigula valla noor, kandideeri loodavasse Lääne-Nigula valla noortevolikogusse!

Noortevolikogu on volikogu juures tegutsev Lääne-Nigula noortest koosnev nõuandva õigusega esinduskogu. mis esindab vallas Lääne-Nigula valla noorte huve. Noortevolikogu tegevus rajaneb demokraatia põhimõtetel, liikmete omaalgatusel ja ühistegevusel, kogu põhitegevus on kaasata noori aktiivselt osalema ühiskondliku elu korraldamises. Noortevolikogus saab olema kuni 15 liiget, kes valitakse noortevolikogusse 2 aastaks.

Sa sobid noortevolikogusse kandideerima kui oled 13-26-aastane ning vastad vähemalt ühele järgnevatest tingimustest:

- sinu elukoht Eesti rahvastikuregistri andmetel on Lääne-Nigula vald;
- sa oled õpilane Lääne-Nigula vallas asuvas üldhariduskoolis.

Noortevolikogu valimised toimuvad **12.-18. oktoobrini 2020.**

Valimised viiakse läbi kahel viisil:

- kõikide Lääne-Nigula vallas asuvate üldhariduskoolide õpilasesindused võivad valida oma kooli õpilaste hulgast noortevolikogusse oma esindaja (Kullamaa Keskkooli õpilasesindus saab valida 2 esindajat – ühe põhikooli- ja teise gümnaasiumiastmest);
- elektroonilise hääletuse kaudu, kus kandidaadil tuleb esitada vallavalitsusele vormikohane kandideerimisavaldus ja motivatsioonikirj vähemalt 14 päeva enne valimiste alguskuupäeva, s.o hiljemalt **27. septembril 2020.**

Elektroonilise hääletuse korraldab vallavalitsus, hääletamine toimub keskkonnas „VOLIS“. Noortevolikogu valimiste tulemused ja noortevolikogu koosseisu kinnitab vallavolikogu. Täiendav info noortevolikogu ja selle valimiste kohta, sh noortevolikogusse kandideerimise avalduse vorm, on kättesaadav valla veebilehel www.laenenigula.ee.

Tule tee ajalugu, kandideeri esimesse Lääne-Nigula valla Noortevolikogusse!

Kirikuteated

30.augusti jumalateenistus Kullamaa kirikus oli tavapärasest pidulikum, sest piiskop Tiit Salumäe koos praost Kaido Saaki ja endise Kullamaa kirikuõpetaja Ants Leedjärvega seadsid ametisse Kullamaa koguduse uue õpetaja Kari Tynkkyneni. „Sa ei alusta siin, vaid jätkad oma eelkäijate tööd,“ ütles Salumäe, meenutades Kullamaa kogudust läbi aegade teeninud nimekaid kirikuõpetajaid, kes on andnud panuse nii Eesti kultuurilukku kui ka kohalikku ellu.

Kullamaa kogudus oli oma kirikuõpetajata selle aasta veebruari algusest, kui senine õpetaja Lembit Tammsalu valiti Audru koguduse õpetajaks. Vahepealse aja oli Kullamaa koguduse hooldajaõpetajaks praost Kaido Saak ning Tynkkynen asus

Kullamaa kogudust teenima tänavu suvest. Lisaks Kullamaale valiti ta ka Mihkli koguduse hooldaja-õpetajaks.

Tynkkynen tuli Soomest Eestisse 1994. aastal. Ta on olnud Lihula koguduse diakon, Lääne praostkonna vikaarõpetaja ning Ridala koguduse- ja Martna koguduse hooldaja-õpetaja. Ta on olnud abiliseks EELK Haapsalu Püha Johannese koguduses ja koordineerinud Lääne praostkonna noortetööd.

EELK Lääne-Nigula koguduses algab leerikursus
P, 20.septembril 2020 kell 10.30 pastoraadis.
Oodatud on igas vanuses huvilised. Kogunemised toimuvad pühapäeviti kell 10.30 – 11.45.
Leeriõnnistamine P, 29. novembril 2020 kell 12.00.
Kohtumiseni!

kolumn

Elu maal – maaelu

Toomas Tammeorg
volikogu liige

Seekordses kolumnis arutleme palju kirgi kütnud teemal, pensionireform. See pole küll otseselt seotud eluga maal, aga maainimesed võivad olla pensionärid. Nii et teema on aktuaalne. Kogu selle supi valmistamise juures ei tunne isiklikult kedagi, keda see oleks raskelt riivanud. Üldiselt kohalikud sellel teemal pole rääkinud, isegi mitte poe taga. Kuna teema on riigikohtus ja otsus peaks sügisel tulema, siis peaks see meid ikka puudutama. Siit isiklik järeldus, see ei puuduta inimesi nii sügavalt. Tekib küsimus miks?

Tuletame meelde meie pensioni süsteemi.

- I sammas – riiklik pension
- II sammas – kohustuslik kogumispension
- III sammas – täiendav kogumispension

Riikliku pensioni liigid on vanaduspension, töövõimetuspension, toitjakaotuspension, rahvapension, väljateenitud aastate pension ja soodustingimustel vanaduspension. Pensioniiga tõuseb järk-järgult 65. eluaastale aastaks 2026.

II samba kogumispensioniga liitumine on kohustuslik alates 1983. aastast sündinud inimestele, kes koguvad enda pensioni ise, makstes oma brutopalgast 2% pensionifondi. Riik lisab sellele töötaja palgalt arvestatava sotsiaalmaksu arvelt 4%. 2019. aasta lõpus oli II sambaga liitunud 745 998 inimest. Keskmine II samba pensionilepingu alusel makstava pensioni suurus oli 2019. aasta lõpus 58,1 eurot kuus, keskmine fondipension 54,5 eurot kuus ja keskmine ühekordne väljamakse 1321 eurot. Samas keskmine väljamakse pensionilepingu alusel oli 2019. aastal pensionile jäänud inimestel 67,4 eurot kuus. Tootlikkus on see, mis huvitab inimesi ja see on olnud – 7% kuni umbes +3%. ja II samba mõju keskmisele vanaduspensionile on praegu veel marginaalne

III sambast pole siin kontekstis mõtet rääkida, sest see on vabatahtlik. Läheks nüüd veel ajalukku. Eesti Vabariigis aastatel 1920–1924 maksti riiklikku pensioni vaid sõjaväelastele, 1924. aastast alates hakati seda maksma ka riigi- ja omavalitsusametnikele ning õpetajaile. Ühtlasi laiendati tööõnnetuste tõttu töövõimetuks jäänute pensionikindlustust, mida hakkasid saama riigikaitstes töötanud invaliidid ja ka tööõnnetustes invaliidistunud põlluharijad. Töövõime täieliku kaotuse puhul maksti toetuseks 2/3 aastapalgast, kergematel juhtudel kehtestati kindlaksmääratud protsent. Enne töörahvariigi kehtestamist 1940. aastal oli Eesti riikliku pensioni saajate nimekirjas veidi üle 15 000 inimese. Riiklik pensionisüsteem ENSV-s nägi vanaduspensionile ette meeste alates 60. eluaastast ja naistele alates 55. eluaastast. Pensioni suurus sõltus tööaastate arvust ehk staažist.

Mida mina mäletan, et kolhooside liikmed aga loeti erasektori töötajaks – neile laienes pensioniseadus alles 1964. aastal. Siis hakati ENSV-s maksma inimestele maal pensioni, enamuse inimeste pensioni suuruseks 12 rubla. Milline oli arvutuse meetod ei mäleta, aga kuna palgad maal olid olematud, siis ei saanud ka pension kõrge tulla. Milline oli selle kaheteistkümnene rubla ostujõud on ka keeruline öelda. Päästis naturaalmajandus ja poest osteti esmatarbekaubu. Ilmselt parim ostujõud oli eelmise sajandi kaheksakümnendatel, kui pensioni maksimum oli 120 rubla + 10% ja seda oli suhteliselt kerge välja teenida. Täna oleme jõudnud keskmise vanaduspensioniga peaaegu 500 euron. Kuidas neid numbraid võrrelda, raske, las igaüks ise arvestab ja võrdleb. Tulles tagasi tänapäeva on ilmselt kõige õnnelikumad pensioni saajad, kes läksid pensionile enne eelmist reformi, kui ei arvestatud palga suurust, ehk enne 1999 aastat. Kuulates uudiseid ja teisi kanaleid on jäänud mulje pensionäride arv pidevalt kasvab, tegelikult on pensionäride koguarv viie aasta jooksul vähenenud 5%. Kui võrrelda tänast olukorda ja vaesuse piire, siis graafiliselt jookseb keskmine pensioni joon enamvähem samas taktis, nii et pensionäride puhul ei saa rääkida haljale oksale jõudmisest. Kuna president jättis uue seaduse välja kuulutamata seoses põhiseaduse riivega, tuleb märkida, et tõeline riive oli juba eelmises seaduses ja 1999 a. võeti enamusest veel ära teatud arv tööaastaid. Kõik saavad aru, et korrutades arvu 0,..... siis number väheneb ja palgad olid siis väikesed. Ainult keskmine palk suudeti statistiliselt suureks ajada. Valitsejate auks peab ütleva, et vähemalt on suudetud pensione indekseerida ja mingi reaalse kasv on tagatud igal aastal. Kuid millest võiks riik loobuda on pensionite pealt võetav tulumaks, need inimesed on oma maksud ära maksnud ja eestlaste pensionid pole nii suured, et neid maksustada.

Kuna pensionifondid põlevad heleda leegiga, saab inimväärse pensioni tagada inimene ise, investeerides oma sissetulekuid arukalt. Küsimus on vaid selles, palju alles jääb meie palgakast, mida investeerida. Selleks kõigile kainet mõistust.

Eesti Meistrivõistlustelt maadluses kuld ja hõbe!

29.08.2020 toimusid Põlvas Eesti meistrivõistlused kadettide kreeka-rooma, vaba- ja naistemaadluses. Mart-na Spordiklubist Kaarel Kants tuli vabamaadluses (-110kg) Eesti Meistriks ja Hendrik Rämman saavutas kreeka-rooma maadluses (-110kg) teise koha! Kaarel maadles ka kreeka-rooma maadluses ja tuli viiendale kohale.

Tiit Seiton. SK Martna treener

Foto: Kalev Kants

Kultuurisõnumeid Kullamaalt

Loit Lepalaan
Kullamaa Kultuurimaja juhataja

Tänavune aasta on mitme Kullamaa seotud Eestimaa kultuuriloos olulise inimese juubeliaasta. 340. aastat tagasi sündis Tallinna Püha Vaimu eesti koguduse õpetaja Eberhard Gutsleffi perre tulevane kirjamees ja tõlkija Heinrich Gutsleff. Tema haridustee algas Tallinna Kuninglikus Gümnaasiumis (tänapäeval Gustav Adolphi Gümnaasium). 10. veebruaril 1703. aastal lõpetas Heinrich Gutsleff Kieli ülikooli teoloogia magistrina ning aastatel 1703-1705 õppis Halle ülikoolis keeleteadust. 2. veebruaril 1710. aastal ordineeriti ta Kullamaa Püha Johannese koguduse õpetajaks. Eestimaa konsistooriumi assessor ja Maa-Lääne praost Heinrich Gutsleff pani aluse Kullamaa hariduselule, ehitas uue koolihoone, kus õppis 40 last mardipäevast lihavõtteni. Tema toimetamisel jõudis 1715. aastal trüki põhjaeestikeelne Uus Testament. Koos Eestimaa pastoritega redigeeris ja toimetas trükki kodu- ja kirikuraamatut „Eesti-Ma Kele Koddod-ning Kirko-Ramat. Jummal Auks ning Eesti Ma-Rahva Õppetuseks“. Väljaanne, millest ilmus kordustrükkidega 140 000 eksemplari, oli XVIII sajandi eesti rahva seas kõige levinum lugemisvara. Ta oli eestikeelse Piibli tõlkekomisjonis Anton Thor Helle peamisi abilis, kujunedes tõlke kaasautoriks. Heinrich Gutsleff suri 15. märtsil 1747. aastal Kullamaal ja on maetud Kullamaa Püha Johannese kirikusse.

14. juunil tähistas oma 75. sünnipäeva Eestimaa nimekaim kitarrisolist, helilooja ja pedagoog Tiit Paulus. Tiidu vanavanemad pärinevad kõik Kullamaalt Kalju külast ja nende viimne puhkepaik on Kullamaa kalmistul. Andekus, töökus ja pühendumine muusikasse viis Tiit Pauluse väga kõrgelt hinnatud interpretide hulka. Mitmete preemiatega pärjatud muusik töötas Eesti Filharmoonia ansamblites ja Eesti Raadio estraadiorkestris. Tema meisterlik kitarrimäng on kõlanud Rumeenias, Sudanis, Süürias, Iraagis, Liibanonis, Soomes, Kuubas, Bulgaarias, Taanis, Tsehhis, Ungaris ja

Heinrich Gutsleffi mälestussamba avamine Kullamaal.

Kitarrikunstnik Tiit Paulus Kullamaal

Maestro Vello Loogna juubelikontsert Kullamaal

Venemaal. Tiit Paulus on koostanud ja kirjastanud kitarrimängu õpiku. Temalt on ilmunud mitmed heliplaadid ja Eesti Keele Sihtasutuse kirjasutusest elulooramat „Ühe kidramehe lugu“. Tiit Pauluse loomingus on kaks muusikapala, mis on pühendatud Kullamaa kuulsatele meestele, koolijuhataja Jaan Veidermannile ja Eestimaa nimekale sepale Karl Bleimannile.

22. augustil Kullamaa kultuurimajas toimunud meeleoluka kontserdiga tähistas oma 80. juubelisünnipäeva Eestimaa teenekas puhkpillimuusika edendaja, dirigent ja pedagoog Vello Loogna, kelle vanavanemad on samuti pärit Kullamaalt Kalju külast. Olgu siinjuures mainitud väheteada fakt, et samas külas on sündinud ka dirigent Neeme Järvi isa (!). Vello Loogna lähisugulaste rivis on mitmeid muusikasõpru. Üks nendest, kellel

möödunud aastal tähtis 80. aastaring on kullamaalane Ilmar Loose, kelle meisterlik lõõtspilli ja suupillimäng on rõõmustanud paljusid kuulajaid. Vello Loogna õppis trompetimängu Tallinna Muusikakoolis ja lõpetas puhkpillidirigeerimise alal Tallinna Riikliku Konservatooriumi ning töötas samas õppeasutuses pedagoogina (tänapäeval Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia). Tema juhatusel on kodu- ja välismaal lugematuid kontserte andnud Kultuuripalee noorteorkester, Tallinna Tuletõrjeühingu- ja Vabariiklik Orkestrijuhtide puhkpilliorkester. Kogenud dirigendina on Vello Loogna olnud meie üldlaulupidude puhkpilliorkestrite üldjuht ja mentor. Juubelikontserdil Kullamaal mängis Põhja-Eesti Pimedate Ühingu Puhkpilliorkester ja laulis Tünnu nim Meeskoor Ene ja Tõnu Kangroni ning maestro Vello Loogna juhatusel.

V Kullamaa kohvikute päev

Mai Jõevee
üks kohvikupidajatest

20. augustil oli Kullamaa osavallas avatud 9 kodukohvikut.

Leila külas Nupu talu kohvik, on aastaid edukalt tegutsenud ja meelitanud külastajaid just eriliste puukujudga. Kohapeal tehti ka näomaalinguid. Toiduvalik oli rikkalik. Perefond Salumaal olid kõik pereliikmed rakk.

Saare talus Kullametsa külas tegutses edukalt kalakohvik. Pakuti kalatoite. Oli võimalus ka vibu lasta.

Kullamaal oli lausa 4 kohvikut. Teada tuntud Käsitöömaja kohvikus oli käsitööde müük, õnneloo ja palju head-paremat kohvikõrvast.

Nime teinud KR Racing kohvikus oli rikkalik sooja toidu valik. Meeleolu lõi Wäega Ea Bänd Märjamaalt. Meribeli kohvik Kullamaa poe juures parkimisplatsil propageeris taaskasutust ja muidugi pakuti kohvi ja küpsetisi.

Täiesti uus ja huvitav lahendus – Aia-majakese kohvik. Keset lokaavat heinamaad küla serval oli kenasti kaunistatud-sisustatud oas. Pehme mööbel, gurmeekoogid. Seal tegutsesid Õed Õunased oma seltskonnaga. Tavapäraselt tegutses osavalla teises servas Üdruma kohvik, Üdruma Külaseltsi ühine ettevõtmine. Oli käsitöönäitus, tööd olid talvel käsitööringis tehtud: tikitud taskud, muhu sussid ja punutud vööd. Toimus ka käsitöötodete müük. Tegutses ka heategevuslik loterii, mille tulu läheb Läänemaa õpilaste ohutus- ja tervisepäeva läbiviimiseks. Oli ka tantsutund, kus kohalik tantsurühm Rõõmurullid õpetas seltskonnatantse. Liivi kandis Mõrdu külas tegutses Mannikese kohvik – perekond Jõeste meeskonnatöö. Suurim toitade valik ja meeldivalt kujundatud koduõu.

Täiesti uudne oli kunagise Liivi mõisa viinavabriku ja koolimaja väärakas

miljões end sisse seadnud MTÜ Liivi Kogukonnamaja kohvik. Liina Meta Kuuskman Mõrdu külast oli eestvedaja, abiks Urvaste külast Kadi-Marija ja Eidi Maripuu ning Sten Pihotalo. Siin olid menüüs kohapeal valminud hapusaialootsikut erinevate katetega ja kodune kartulisalat. Loodud sai õdus õhkkond – taustaks mängis salongimuusika. Sai uudistada vana koolimaja nii seest kui väljast ning nautida ilusat päikesepaistelist ilma ja kvaliteetset kohvi.

MTÜ soovib ajaloolisse majja taas elu sisse tuua ning luua sellest üks mõnus kogukonnakeskus. Seal hakkab valmima ka värske leib ja sai. Osavallavanem Katrin Viks külastas kõiki kohvikuid, andis tänukirja ja meene.

Päev läks korda, rahvast käis kohvikutes hulganisti. See oli karmi kevade ja suve järel üks tore koosolemine.

Suvisest lugemiselamusest

Aili Ansel
Kullamaa raamatukogu juhataja

Minu suvelugemisest jäid sõelale kaks raamatut. **Nancy Hustoni „Inglis märk“** oli esimene valik. Huston (sünd. 1953) on Kanadas sündinud Prantsusmaal elav ja prantsuse keeles kirjutav kirjanik. Ta on kirjutanud 16 romaani, kuid **eesti** keeles on varem ilmunud „Murrangujooned“, 2012 LR-s ja 2018 eraldi raamatuna. Romaani „**Inglis märk**“ tegevus hakkab hargnema 1957. aastast. II maailmasõda on küll lõppenud, kuid Alžeeria-Prantsuse sõda kogub alles tuure, levib kommunistlik liikumine. Ühel ilusal armastuslool ongi sinna olustikku raske sobitada. Nii põrkuvad ka hapra ja kummalise saksa tüdruku Saffie, Ungari juudi, tuntud flöödimängija Raphaeli ja tema pilliparandaja Andrasi saatused kokku ja johtuvalt nende igaiue elutaagast pudenevad laiali nagu purunev

pärlikee. Hustoni keel on tundlik, täpne, liigutav ja lummas. Ta leiab üles ühiskonna valupunktid ja näitab, kuidas ajaloo kohutavad sündmused ei lõpegi, vaid ärkavad aina uuesti inimeste omavahel põimunud eludes ja teevad nendest omakorda tragöödiad.

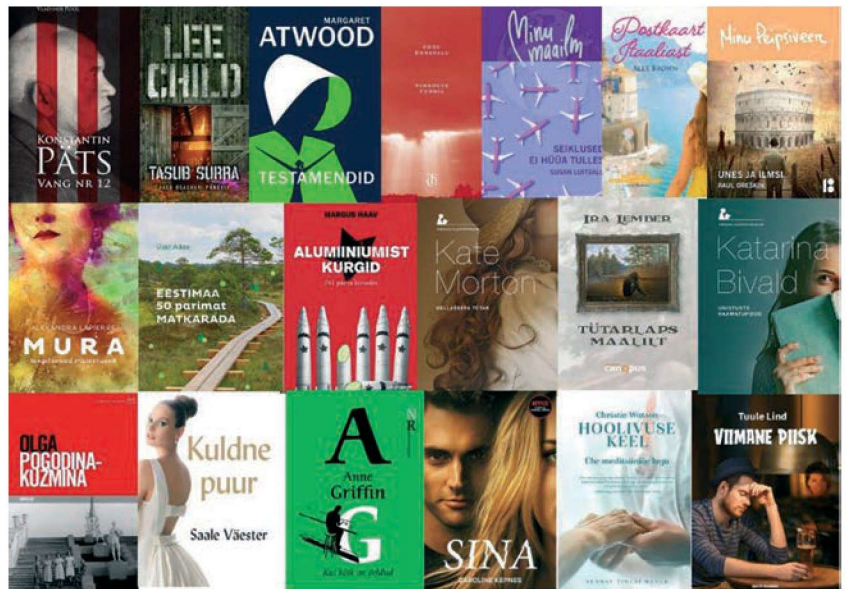
Seda romaani oli sisu raskusele vaatamata nauditav lugeda. Loomulikult peab kiitma Triinu Tamme väga head tõlget. Ilus ja nukker on ka epiloog.

Leidsin veel ühe prantsuse kirjaniku – **Jacky Durandi** (sünd. 1967) ja tema romaani „**Retseptiraamat**“, kuna see ilmus minu ühes lemmikisarjas „Punane raamat“. See on lugu harimatust, kuid sünnilt andekast kokast Henrist ja tema pojast Julienist ning nende väikese restorani igapäevaelust. Hea toit koosneb mälestustest ja toit – see on lahkus, ütleb Henri. See on ühe perekonna lugu, mille tegevus toimub umbes 1960–1980. aastatel. Lugu armastusest, milles kasvatakse üles, kokku ja lahku. Henri suudab valmistada hea toidu peaaegu mitte millestki, koguseid mõõdab ta peopesaga. Ka Julien unistab kokaks saamisest, kuid Henri tahab, et poeg saaks hariduse, õpiks inseneriks või õpetajaks, sest need on austavad ametid. Kuldsed

käed on vaeste kuld. Lugu jutustab poeg Julien ja see on terve teekond lapsepõlvest isa surmani. Lapsest saab vanema hooldaja. Kibe-magusad allasurutud tunded. Ema käega kirja pandud isa retseptide kogu ja poja mälestused kokku on nagu püha retseptiraamat eluks, kust poeg loodab vanemaid uuesti leida. Kurb-ilus lugu pere, isa ja poja, sõprade-töökaaslaste keerulistest suhetest, nende ühisest armastusest toidutegemise vastu. Henri ei olnud saanud küll kooliharidust, kuid tarkust (retsepte) eluks oskas ta oma pojale anda. Vanemaks olemine on kõige raskem amet. Ja jälle mõjutab tegelasi ka Alžeeria-Prantsuse sõda...

J. Durand on toiduajakirjanik ja võitnud oma gastronoomiaaveergudega tuhandete gurmaanide südame.

Ja vahelduseks – kosutuseks võib lugeda ka **luulet**. Kevadel ilmunud **Kristiina Ehini** luulekogu „**Janu on kõikidel üks**“ annab autori jätkuvas headuses selleks ka hea põhjuse. Raamatus on lood eestlastest läbi ajaloo tänapäevani välja, nii vabavärsis kui riimitud. Seal on palju isiklikku, suguvõsalugusid, mis haakuvad ja puudutavad ju tuhandeid meie hulgast (... „lood vaid joodavad juuri...“) Riimluulet lugedes näen Kristiinat seisvas ühes ruumis koos

Haava, Underi, Alveri, Karevaga, hingamas sama õhku. Ka raamatu kujundus on väga omapärane, kuidagi põline ja jääv. Selle raamatu valmimiseks on tehtud ära

suur töö, mille eest autor ka asjaosalisi lõpus kenasti tänab. Tere tulemast raamatukokku ja häid lugemiselamusi!

Kas „Risti raamatu“ peol sai ka tantsu?

Krista Kumberg

Augustikuu viimasel pühapäeval esitleti Risti raudteejaamas „Risti raamatu“ teist osa „Aleviku kultuuriloost ja elu-olust“. Rahvast oli rohkesti, endisi ristilasi ja ristilaste sõpru-sugulasi tuli lähemalt ja kaugelt, et sündmusest osa saada. Meelde jäi raamatu kujundaja Endla Tootsi komplimentina mõeldud repliik, et nüüd saab ta aru, kuidas Ristil õnnestus kaks niisugust raamatut kokku panna (kolmandast rääkimata). Mäletatavasti avaldas ka esimese osa esitlusel (2018) kogetud kogukonnatunne ühele autoritest, Eesti Vabaõhumuuseumi direktorile Heiki Pärdisle sügavat muljet.

Raamatusitlus oli lahendatud teat-raalselt – möödunud sajandi kolmekümnendate koosviibimise stiilis, mille ülesehitus tugines raamatust loetule – esmalt pidulikud kõned ja ettekanded, vahele deklamatsioonid ja muusikalised palad, siis näitemäng ja lõpuks tants. Ühel või teisel ettekäändel (konstitutsiooni aastapäev, „vabastamise“ aastapäev jne) korraldatud ametliku algusosaga tantsuõhtuid toimus Ristil ka nõukogude ajal ja vaat et kaks ja enamgi korda kuus. Seekordsel ajaraunul esitasid toonaseid prominente tänased prominendid ja nende esinemine oli nauditav. Ajahüppe sai teha ka puhveti poole peal – menüü ja „puhvetipreili“ (Ainu Aavik) olid üks-ühele kuuekümnendate algusest! Näitemäng sai aga külla kutsutud – nägi SEE teatri lavastust, Juhan Smuuli „Polkovniku leske“ (Tiina Leesiku ja Märt Maiste esituses. (Muuseas, Tiina Leesik on pärit Ristilt.)

Eks andnud juba raamatu alapealkiri ja ajaraunuline kõnekoosolek aimu, mida artiklite kogumik sisaldab – koostegutsemine rahvamajas, raamatukogu rännuteed ajas ja ruumis, aleviku osa Eesti filmikunstis, harrastussport, noorteklubi Rüütel ja naisansambel Laulumoorid. See kõik kuulub kultuuri valdkonda. Aga milles seisneb elu-olu? Mida on aleviku hea käekäigu tarbeks veel vaja? Eks ikka töökohti. Auväärses eas Endel Jeeberg on aastakümneid kogunud koduloolist

materjali ning tema kirjutatud põhjalikest artiklitest saab lugeda masina-traktorijaama lühikesest ning tootmiskoondise Vasar Risti tsehi pikast tähelelennust aleviku argipäevas, samuti pärineb tema sulest põhjalik vaade kolhooside edukale ning tulusale abitoimisharule – nõõbitegemisele Ristil kuuekümnendatel-seitsmekümnendatel. Muide, toodangunäidiseid sai jaamahoones uudistada, aga need väärivad veel eraldi suurejoonelist näitust. Elu-olu tähtsaks osaks on ka arstiabi, sealhulgas meditsiiniline abi loomadele. Et Ristil on olnud haigla, mäletavad vanemad elanikud hästi. Kes milal ja kuidas elanike tervise eest hoolt kandsid ja et haigla palgalehel oli ka hobune, saab lugeda Ene Neito artiklist. Omaaegsel veterinaarjaoskonnal on seljataga pikk ajalugu pluss suur hulk anekdootlikke juhtumeid

„patsientidega“.

Andku hea lugeja andeks, et kippusin artiklikogumiku sisukorda ümber jutustama. Püüan põhjendada, miks tasub „Risti raamatusse“ süveneda.

Esiteks rikkaliku fotomaterjali pärast. Raamatus on üks vanimaid aleviku vaateid (1925), millel Eha tänav on kõigest keset lagedust kulgev roobaste. Ants Kopamees on tabanud (või lavastanud!) tehase ehitamiselt lustlike hetki, mille kohta saab öelda „käib töö ja vile koos“. Sama lavastatult mõjuvad tugevalt retušeeritud paraadfotod viiekümnendate ajakirjanduse tarbeks. Piltidel on tänased seniiorid noored ja kaunid ja täis tegutsemislusti. Kui noorem rahvas oma vanaväemaid muul moel tuvastada ei suuda, on abiks nimeregister. See on teine oluline asi, mille pärast raamat endale soetada. Kolmandaks – teabe ja targa jutu vahele on trüginud ehe elu oma lustakate juhtumustega. Tjah, pole pääsu joodiku- ja kaklusnaljadest, aga on ka avaldatud Laulumooride lustilaulud ja Risti Rüütlite ametivanded. Viimase kroonikaraamatu sissekanded iseenesest kuuluvad juba puhta huumori kulla hulka!

Siinkirjutaja lemmikosa raamatust on Edda Peikre mälestused elust lapsena Ristil, kui saksa okupatsiooni vahetas välja nõukogude okupatsioon. Autor maalib lugeja ette aleviku vaateid, portreerib inimesi ja vahendab sündmusi. Tänu tema isa, muusik August-Johannes Peikre kogutud kuulutustele ja esinemispäevikutele sai ka kultuurielu käsitlev artikkel täielikum.

Raamatu koostajad on südamest tänulikud neile inimestele, kes olid nõus oma mälestusi ja fotosid jagama, täpsustusi tegema, teavet andma. See osa Risti triloogiast on suurel määral inimeste raamat – siin on nende lood ja need lood on tulnud neilt endilt. Aitäh!

Ah jaa, kas tantsu ka sai? Siingi võis kogeda omamoodi ajaraundu, kui kaheksakümnendatel kultuurimaja kunstilise juhi koha peal töötanud Aivo Paljasmaa tegi itaalia laulukeste saatel jaamapõrandal paar tuuri ...

Noortekeskuste suvi

Taebla, Nigula ja Risti Noortekeskused osalesid sel suvel Eesti Noorsootöö Keskuse (ENTK), uue nimega Haridus- ja Noorteameti, korraldatud avatud noortekeskuste suunatud konkursil, kust said noortekeskused taotleda vajaduspõhist tegevustoeatust. Konkursi põhirõhk oli sel aastal avatud noorsootöö teenuse pakumisel ja noorte toetamisel eriolukorrast väljumisel.

Taebla, Nigula ja Risti noortekeskuste peamiseks vajaduseks oli luua noortele võimalusi kaasavateks väliseks tegevusteks, kuna eriolukorra järgselt tuli arvestada kehtestatud piirangutega. Suve alguses saadi taotlustele positiivsed vastused ning peale seda alustati tegevuste planeerimist ning vajalike vahendite välja valimist. Taebla ja Nigula noored leidsid, et nad sooviks suve jooksul ja ka hiljem korraldada mobiilseid maastikumänge ning rattamatkasid. Koos noorsootöötajaga mõeldi välja erinevaid huvitavaid, arendavaid ja sportlikke tegevusi ning milliseid vahendeid nende läbiviimiseks vaja on. Kahe noortekeskuse peale soetati kaheksa jalgratast koos lisavarustusega, et ka neil noortel, kel endal ratast ja kiivrit pole, saaksid osaleda erinevates välitegevustes. Lisaks vahendid mobiilse maastikumängu planeerimiseks ja läbiviimiseks ning erinevaid õuemänge. Suve jooksul korraldati koos noortega Taebla ja Nigula piirkonnas erinevatel teemadel mobiilseid maastikumänge. Suve lõpus viidi läbi üritus „Ohutult liiklema!“, mille raames tuletasid Haapsalu politseiametnikud enne kooli algust noortele meelde, kuidas liikluses jalakäija ja ratturina ohutult liigelda. Lisaks mängiti erinevaid õuemänge, premeeriti tublisid maastikumängudel osalejaid ning samuti avati uus mobiilne maastikumängu rada.

Risti noorte suureks unistuseks oli saada õuealale väitingimustesse sobivad laudad-toolid ning uued rulluisud koos kaitsevahenditega. Koos valitigi välja sobivad vahendid ning nüüd on Risti noortekeskuse juures kaks toreid õuelauda koos pinkidega, kus tulenevalt olukorrast on võimalik koos sõpradega aega veeta, koosolekuid pidada ning tuleviku plaane arutada. Rulluiske soetati noortekeskusesse kaheksa paari, suuruses 35-47 ja kiivreid ning kaitseid samuti erinevas suuruses. Neid vahendeid on võimalik, nii noortel kui ka valla elanikel noortekeskusest tasuta laenutada. Augusti kuus viidi läbi rulluisud.ee treenerite poolt rulluisukoolitus, kus kõik osalejad said selgeks põhitõed sealjuures, kuidas ohutult pidurdada või kukkuda.

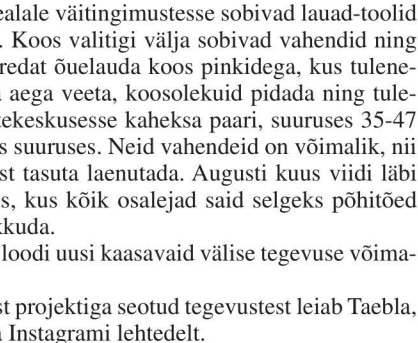
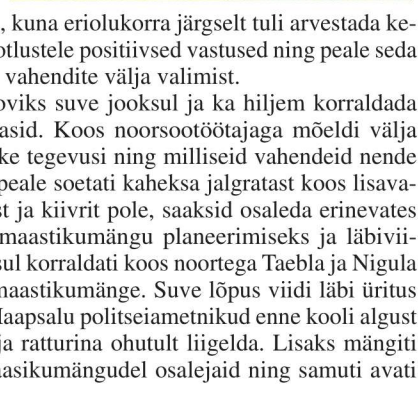
Projekti eesmärk sai täidetud, noortega koos loodi uusi kaasavaid välise tegevuse võimalusi, mis jätkuvad ka peale projekti lõppu.

Täpsemat infot maastikumängudest ja teistest projektiga seotud tegevustest leiab Taebla, Nigula ja Risti Noortekeskuste Facebooki ja Instagrami lehtedelt.

Karmen ja Maarika

Martna Noortekas alustab uue hooga

Martna Avatud Noortekeskusesse on asunud tööle tegevuste juhendajaks Halja Veersalu! Halja on kohalik, kogu elu elanud Suure-Lähtus ja esmase hariduse omandanud Martna Põhikoolis. Aastate jooksul on ta õppinud graafikat, kujutavat kunsti ja lõpetanud Haapsalu Kutsehariduskeskuse Maaturismi ettevõtluse erialal. Kaitseliidu Lääne Maleva liikme ja endise Vabatahtliku Noortejuhina tegelenud lastega alates aastast 2005, tegutsenud Martnas kohaliku Kodutütarde ja Noorkotkaste rühmaga. Noortekeskus on saanud täiendust kõigi näol ja noori ootab ka vinge rallitool. Sel aastal on plaanis lisaks tavapärastele tegevustele alustada kokandus- ja kunstiringiga. Tulemas on ka väike üllatus arvutihuvilistele.

Noortekas on avatud
T-R 13.00-19.00.
Martna osavald

Õppeaasta algus Noarootsi Koolis

Mare Tereping
Noarootsi Kooli direktor

Noarootsi Kool alustas õppeaastat pühapäeval, 30. augustil. Aktusele järgnes klassitund, mida peeti piknikuna, et oleks aega ja vahetut, aga ka ruumist-väljas turvalist olemist, jagamaks suvemuljeid ja tegemaks uue õppeaasta plaane.

1. klassis alustas kooliteed kuus õpilast – viis poissi ja üks tüdruk. Tänavune koolipere koosseis on järgmine:

kooliõpilasi	94
lasteaialapsi	21
õpetajaid	25
teisi töötajaid	18

Huvijuhi ja klassiõpetaja abina asus tööle Maire Uusen, füüsikaõpetajana Dmitri Luppa.

Nagu kõik koolid, olime meigi kogu kooliperena koos viimati märtsikuus. Seetõttu oli kooliaasta alguse kohtumine ehk rõõmsam ja elevamgi kui muidu. Õpilaskogunemisi teeme siiski poole kooli kaupa ja nii said tarkusepäeva tähistamiseks 1. septembril kokku omaette 1.-6. klassi õpilased ja omaette 7.-9. klassi õpilased. Nooremad arutlesid selle üle, milles nemad igäüks juba targad on ja vanemate klasside õpilased lahendasid tarkuspäeva ristsõna.

Igal juhul on vahvad plaanid algavaks õppeaastaks tehtud ja oleme lootusrikkad, et saame jätkata oma igapäevategemisi kontaktõppes koolis kohapeal. Juba alustavad tööd huviringid ja lapsed on õpetaja Lii Kalmu juhendamisel pannud välja

sügislillenäituse. Õpetajad on jõudnud käia tutvumas kolleegide tegemistega Hiiumaal ja võõrustada Pärnu-Jaagupi lasteaia „Pesamuna“ õpetajaid. Noarootsi koolidel on tänavu juubeliaasta ja ettevalmistused selle tähistamiseks on alanud.

Õppeaasta algas meie koolile tore tunnistamisega. Kevadel esitasime Edu&Tegu programmi „Ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe süsteemne arendamine kõigil haridustasemetel“ raames edulugude konkursile kolmenädalase ettevõtmise „Projektõpe Noarootsi koolis“ tutvustuse ning pälvivime koostööteote kategoorias Lääne-maa parima kooli tiitli.

Soovime valla koolirahvale ja meie koostööpartneritele viperusteta ja hea tervisega suurepärase uut kooliaastat!

Noarootsi koolipere

Laste suvepäevad Noarootsis

Kaili Leht

Suvepäevade korraldaja:

Laste suvepäevad Noarootsis toimusid sellel suvel juba viiendat korda. Eelmisel aastal oli laste soov, et uuel suvel toimuksid suvepäevad kahel korral, et osaleda saaksid ka need, kes osalejate hulka siis ei mahtunud. Sellel aastal saimegi kokku kahel korral, juulis ja augustis. See on iga-aastane paljude laste lemmik suveüritus, mida poolsaare lapsed väga ootavad. Need, kes on käinud, tahavad uuesti tulla ning vanusepiir aina kasvab. Nooremad vennad-õed jõuavad osalemisvanuseni ning nii ongi, et soovijate arv aina suureneb. Osalejate vanus oli sellel suvel 6-15 aastat. Noarootsi Kooli ja kogukonna lastel on suurepärase oskuse olla tegevustes koos erivanuses kaaslastega. Suuremad toetavad väiksemaid ning nooremad oskavad vanematega arvestada. See on suvine võimalus koos

sportmänge ja joogat teha, jalgratastega randa sõita, ujumas käia ning koolimajas ööbida. Selleks, et tore oleks ei pea kaugele sõitma. Kodukoht ja siinsed võimalused pakuvad samuti rõõmu, sõpradega koos ööbimist ning põnevaid tegevusi. Uue suunana oli üks suvepäevade osa Triin Heimanni juhendatud maalimise töötuba. Noarootsi lipuvärve kasutades valmisid maalid lõuenditele. Öhtul toimus lauatenise turniir, mängiti lauamänge ja kaarte ning palju rõõmu pakkus koolimaja võimalusi pakkuv peitsemäng. See oli lastel hea võimalus olla eemal netiavarustest ja nutiseadmetest ning veeta rohkem aega õues koos vanade ja uute sõpradega ning lemmikjuhendajatega. Järgmisele suvele saadeti üheskoos jälle uus soov. Lapsed olid veendunud, et kahest päevast ja ühest ööst koosolemiseks jääb väheks. Järgmisel suvel soovitakse kohtuda kaheks ööks ja kolmeks päevaks. Korraldajate-

na loodame, et laste soov täitub. Noarootsi laste suvepäevade koostööpartnerid: Birkas Kohvik, Noarootsi Kool, Noarootsi Gümnaasium, MTÜ Tuuleenergia, Lääne-Nigula Valla valitsus.

Suvepäevadel osalejate arvamused:

*Mulle meeldis see laager. See võiks olla pikem. Järgmisel aastal tulen kindlasti jälle!

*Üks parimatest laagritest, kus ma olen käinud. Võiks olla kahe ööga!

*Minu arvates oli laager väga tore. Sõbrad olid ägedad. Mulle meeldisid kõik võistlused, mis siin olid. Õppisin pinksi ja pesapallikurikaga löömise ära. Ja väga nummid, vinged kasvatajad olid ka!

*Jooga tegemine oli nii hea. Ingliseaegade lugemine ja rääkimine meeldis väga.

*Ma tulen kindlasti tagasi! Mulle meeldis rannapiknik ja rannamängud. Mulle meeldisid pallimängud ja klassides ööbimine. Maalitöötuba oli lahe. Pinksivõistlused on lahedad, palun hoidke seda traditsiooni!

Foto: erakogu – Kaili Leht

Neljas hooaeg Noarootsi turismiinfopunkti Hosby südames

Helja Jõgisman

Hosby külas olevas pastoraadis tegutseb juba neljandat hooaega **turismiinfopunkt** ja käsitöö butiik HEIN. Kirikuaruande järgi on ehitatud pastoraat 1635, igati väärikas hoones saab tutvuda ka püsinäitusega Noarootsi külade vanade taluhoonete ülesmöödistustest. Osaleda looduskosmeetika, tarbekeraamika valmistamise või fotograafia töötoas.

Arvestades maailmas toimuvaid muutusi, on rõõm tõdeda, et eestlane puhkab meelsasti Eestis. Kokku külastas infopunkti umbes 1400 turisti, mis on rohkem, kui eelnevatel aastatel. Välituristide osakaal ainult 70 kliendi ringis. Käsitöö butiigist HEIN kujunes sellel suvel luksuslik

kaubamaja, mille tootevalik oli eriti mitmekesine ja kvaliteetne. Kui esimesel aastal tuli otsida inimestelt tooteid, siis sellel aastal inimesed juba julgesid ise pakkuda oma näputööd. Tootevalikus leidus looduskosmeetikat brändilt LUMI, kirivööd Varje Kahn

loomingust, Villakambrilt lasteriideid ja villaheidest vaipu, tekke, Noarootsi tekstiilikojaalt linaseid tuunikaid, keraamikat, Sepa talu imepehmed ja soojad angooraküüliku kätised, sokid, Niidikult kirivöö mustri- ja pabertikkimine, Helja Jõgismani autorilooming ja palju

muud põnevat. Septembris on võimalus külastada näitust ja butiiki eelneva kokkuleppega. Viimast korda oleme avatud sellel hooajal Maale Elama päeval 26. septembril.

Hein butiigi suvi on olnud loominguiline, osaleti Rannarootsi pidupäeva pluusikesega Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu konkursil "Loomeselle suve trendi". Kõrgetasemelises ja tihedas konkursis õnnestus napsata auhinnaline II koht.

Siinkohal veel suured tänud Meeli Looritsale, Mari-Anne Penderile, Hebe-Kai Kanule, Tiina Kirsile, Uhtna talu käsitöölõngadele, modell Emmaliisa Ehrsteinile ja tema ema Helen Hirvele.

Rannarootsi naise pidupäeva pluusike on täna Eesti disaini auhinna BRUNO valikus.

MAFF Noarootsis
23.-24.09.
Purksi kultuurimajas

Matsalu Loodusfilmide Festival

23.09. kl 12.50 "Paras päiksel - lugusid oravamaailmast" - Yann Sochaczewski/Saksamaa;
See loodusfilm tutvustab mõningaid põnevaid oravaliike kogu maailmast ja näitab, kuidas oravapere saab ekstreemsetes keskkondades ja inimeste naabruses edukalt hakkama.

23.09. kl 15.40 "Niidud - kaotatud paradisi" - Jan Haft/Saksamaa; Mitmekesine ja rikkalik lilleniit on paradisi, bioloogilise mitmekesisuse keskpunkt otse meie ukse ees!
Käesolev film uurib seda värvikat elupaika

24.09. kl 19 "Nomaadid" - Emiliano Ruprah/Mehhiko;
Film jälgib mõningaid maailma kõige karismaatilisemaid loomi aasta jooksul, kui need rändavad Mehhikosse ja sealt ära

Olete kõik oodatud!

Rahvarohke suvelõpulaat Noarootsis

Ülle Schönberg

Noarrootsi pastoraadi ees Hosbys peeti augustikuu viimasel laupäeval suvelõpulaata, kus lisaks kohalikele kauplajatele

oli tulijaid ka kaugemalt – kaubeldi nii söögikraami kui ka käsitööga ning elevust tekitas ka vanavara väljapanek. Oma tehnikat ja varustust olid tutvustamas vabatahtlikud

päästjad, politseinikud ja kaitseväelased koos liitlasvägede sõduritega. Laadaloosi peavõiduks oli sõit kaitseväe soomukiga ja seda sai nautida kohalik külapoiss.

Soovijad said osaleda ka kirikuseikluses, kus sai kirikuga tutvuda viit oma meelt kasutades: vaadates, kuulates, kat-sudes, nuusutades ja maitstes.

Muinastulede öö Österbys

Ülle Schönberg

Augusti viimasel laupäeval süüdati päikeseloojangul märgutuled Läänemere randades, tähistamaks ilusat muinastulede traditsiooni, mis on alguse saanud rohkem kui 25 aastat tagasi Hiiumaalt ja Eesti saartelt. Ilastulesid süüdati viikingite ajastul praktilisest vajadusest, ohuteadete edastamiseks kaugete vahemaade taha või ohutu suuna näitamiseks merelt tagasi tulijatele, see oli oluline meremeeste ellujäämiseks kui ka rannakülade kestmiseks. Ilastulesid süüdates tulelame endile ja teistele meelde, et meri on meie jaoks oluline. Läänemeri, see on kõigi selle kallastel asuvate rahvaste meri ja me peame seda ühiselt hoidma. Tulede kett ümber Eesti rannikute ja saarte on aasta-aastalt üha pikenenud ning pakub emotsionaalset elamust ja ühtsustunnet. Aastaid on seda traditsiooni järgitud ka Noarootsis ning vaatamata vihmasele öhtule, tuli kogukonna rahvas Österby sadamasse, kus süüdati muinastuli, vaadati kaugemaid lõkkeid üle lahe ning muusikalist elamust pakkus kohalik pillimees Verner Frieberg. Fotod: Ülle Schönberg

Muinastuli Österby sadamas

Polaarrebaste suvelaager

Sandra Piir
Gaidijuht

14.-16. augustil toimus Sutlepa Vabaajakeskuses Noarrootsi gaidirühma Polaarrebaste suvelaager, millest võttis osa 16 last vanuses 8-16.

Laagri eesmärgiks ei olnud seekord meelelüliti tihe kava ja kümneid erinevaid tegevusi, vaid pakkuda võimalus rühmale veel enne kooli viimast korda ühiselt mängida ja üksteise seltsis rõõmsalt aega veeta. Ilm soosis meid väga ning lapsed veetsid palju aega õues mürades ning gaidlike tegevusi läbides.

Esimesel laagripäeval said proovile pandud koostööoskused ja varasemad teadmised: kuidas panna üles telk? Tänu Tuuleenergia fondilt saadud toetusele soetasime Polaarrebastele veel telke, mis on välilaagrite jaoks hädavajalikud ja seekordses laagris sai need ka sisse õnnistatud. Mõningase pingutusega olid telgid peagi püsti, kuigi vaiade pärast läks tihedaks rebimiseks. Mõni telk oli veidi viltu, kuid mis see loeb – tähtis oli ise ja oma tarkusest see püstitada. Peale seda asus kõõgitoimikond vilkalt kartuleid koorima ning muid toimetusi tegema,

et toita ära terve see seltskond. Kuid mis on üks laager ilma lõkkeõhtuta? Erksal lõkkel tulel valmisid maailma parimad smoorid ning hiljem jutustati ära kõige hirmsamad tonidlood. Juba oligi aeg hambad pesta ja telki unele heita. Teine laagripäev algas matkaga Sutlepa ümberkaudsetel teedel. Augustipäike soojendas põski ja laagrilugusid rääkides möödusid kilomeetrid linnutiivil. Tagasi VAKi jõudes meisterdasime filosavist temaatilisi polaarrebasteid ning kirevatest helmestest käe- ja jalavõrusid. Öhtu pimenes kiiresti ja oli aeg taaskord puhuda leegitsema lõke, mille ümber mängisime traditsioonilisi lõkkeõhtu mänge, laulsime mõned laulud ning sõna said kõik, kellel oli rääkida mõni vahva lugu. Pikk päev seljataga, magasid lapsed pika ja magusa une jahedas augustiöös. Heas seltskonnas läheks aeg justkui topekliruse ning nii oli ka seekord. Mängisime viimased mängud, tegime sissekanded rühmakroonikasse ja heitsime pilgu Polaarrebaste pildialbumisse. Hoolikalt koristati ära VAK, pandi kokku telgid ja oligi aeg asuda koduteele. Suured tänusõnad vallale ning Danguole Tambergile, tänu kelle toetusele see laager

Tänu tegijatele

Augusti alguse kahel nädalavahetusel peeti Nõval kultuuripärandi päevi. Põhjust selleks oli palju.

Sellel aastal möödub 100 aastat kooliharidusest mõisamajas, värskest restaureeritud kiriku vanuseks võib arvata 270 aastat ja Nõva kandis üles kasvanud mehe Gustav Terkmanni (Targamaa) ehitatud kiriku orel on järjepanu mänginud 135 aastat. Seekord koguneti mõisamajja (koolimaja), kus läbi Nõva hariduse- ja kultuurielu kajastaval näitusel sai kõike seda meenutada, millest paljud eksponaadid olid väga huvitava looga ning tõeliselt rariteetsed leiud. Räägiti pärandi hoidmise vajalikkusest ja fotode säilitamisest. Kuulata sai koorilaulu Danguole Tambergi juhendamisel, värvi andis Siim Kallas kitari ja laulusolistina, Piret Kuld imelise viiulisaatega.

Tutvustati värskest trükist tulnud kodupaiga raamatuid. Võimalus oli ennast kohviga virgutada, loteriis kätt proovida ja lastel meisterdada-joonistada.

Päeva teisel poolel oli Vaisi küla ekskursioon ja avatud õued – kaunitel kujundatud kodu Evartil, sõbralik loomapere ja soe koduleib Sepa talu õuel, Marge talli juures oli võimalus ratsutada, Veskil maitsta värsket kärjemett. Järgmisel laupäeval jätkusid külamatkad. Ennelõunal koguneti Nõmmemaale, käidi Veskijärve karjääri juures, kus arutati, kui sügav ikkagi on Näku järv ja muudki põnevat külaelust. Imeline oli lõunasupp ja kohv Grossi pere koduõuel. Pealelõunal käidi endise köstrikooli juures, külastati

Peraküla palvemaja ja jätkati juttu Perakülas. Pühapäeviti oli avatud näitus ja kirik teelistele. Nõval on alati pärandit hoolega hoitud, tuntud rõõmu isetegemisest.

MTÜ NordEstNõva tänab kõiki, kes leidsid võimaluse osaleda, kokku paarsada inimest.

Eriiline tänu **Margarita Eritile**, kes kogus kokku materjali ja kujundas kooli aulasse kohaliku rahva kultuuriloo teemalise väljapaneku. Sellega seoses suur tänu **Hindaste küla Pihelga talu perele**, kes lubasid eksponeerida oma ema, Leida Erit'i suure hoole ja armastusega alal hoitud perekonna esemelist ja vaimset etnograafilist pärandit. Aitäh kõigile esinejatele: **Vahur Puik, Marko Raat, Aino Aarniste, Andi Kivinukk, Milvi Kivistik, August Kasemetsa,**

Virve Gross, Helju Niinberg, koorilauljad-muusikud, kohvitoas toimetajad, avatud õued ja muul moel kaasaaitajad. Oma kohalolekuga austasid meie üritust ja jagasid mälestusi sinne paiga kultuurivarau esindajad: **Viive Ernesaks, Hedvig Kokk, Silvi Koppelmaa, Malle Koppel.**

Suur tänu **Õnne Rüütile**, kes taas oma oskusi ja aega panustas, et trükist ilmunud uued raamatud: külasarja VIII-s osa – Variku, Aino Aarniste luuleraamat, mille illustatsioonid on Inge Teslikovalt, täiendatud kordustrükist Vaisi, Tusari ja Peraküla ning Nõva Keskonna-aabits.

MTÜ NordEstNõva juhatus tänab kõiki, kes ürituste sarja korraldamisel kaasa aitasid ja osalesid.

Juhatuse nimel: **Silja Silver**

Oma raamatusoovist andke teada Silvi Koppelmaale 56111347 või Silja Silverile 56214381, siljasilver@hot.ee

3. oktoobril kell 19
Pürksi kultuurimajas

LÕIKLISPIDU

Kõik põllumehed ja karjapidajad, spetsialistid ja kirjapidajad on lahkesti kohale oodatud!
Ukse taba ei jää keegi, kes pikas lauas endale koha on kinnitanud.
Tantsulusti ja laulujoru pakuvad taidlejad siit ja sealt!
Hind on 8 euro raba - saad kõhu täis ja pubetist saad juua ka!
Kohtade arv on piiratud, seega ole hea ja pane nimi kirja nädala jagu enne kui peaks läheb?
Info tel. 5200913

Tantsuks mängib: **Nukker Kukeke**

TUULEENERGIA TOETAB
AYD MOKKOTSI
TUULEENERGIA

AKTIVA KAMMERKOOR 20

LAUPÄEVAL 19.09.2020 KELL 19
KULLAMAA KULTUURIMAJAS

POPULAARSEID LAULE SVINGI JA JAZZIVÖTMES
NAISSOO, HINDPERE, KIKERPUU, VALGRE, RODGERS, WEILL JT

DIRIGENT JA KLAVER KAJA VIIRA
KONTRABASS MARTIN-EERO KÖRESSAAR

MIHKLILAAT

Koela Talumuuseumi õuel
26. septembril 2020
Kell 12.00

Tule ostma, müüma või vahetama
aiasaaduseid, käsitööd, hoidiseid, vanavara
jne.

Toitlustab Maiu Söögituba. Kohal ka näomaalija.

Kell 15 tutvustatakse pronksaegset aia-
Kohal: Stressiauto

Kell 14 muusikunähtus Marko
Muusikat teeb Ansambel lahus

Müüjatel registreerimine kuni 15.09.2020

info: 56613584 Päevi
55572621 Tiit

LOLLIDEMAA

MONOETENDUS KAHE VAATUSES
19. SEPT KL 19.00
KIRIJA RANVAMOISAS

LAVAL:
INDREK TAALMAA

"KUI KULDÜNDI MAHA KÜLVAD SIIS KASVAB RAHAPUU MIS ON TÄIS KULDÜNDI."
SELLEST TUNTUD MUINASJUTUST ONGI INSPIREERITUD SEE ETENDUS,
KUS PUUDUTAME INIMLIKKE NÖRKUSI, PAHESID NING RUMALUST.
SEDA KÕIKE LOOMULIKULT LÄBI KOOMIKA. ETENDUSES ON VÄRVIKAID
KARAKTEREID JA PALJU ARATUNDNISRÕHMU, MIDA ERINEVATE LÜHILUGUDEGA PAKUB
"LOLLIDEMAA"

VANA BASKINI TEATER
CLAUDE MAGNIER 26. septembril kl 19
UNEROHI
EERO SPRIT
Pürksi kultuurimajas

Pilet 17,00
sooduspilet
15,00
(õpilased,
pensionärid)

MEELIS PÖDERSOO HANNA ALLSAAR JAANUS NUUTRE

Haapsalu
Kutsehariduskeskus

VASTUVÕTT jätkub

vabade õppekohtade täitumiseni
või kuni 30. septembrini

KUTSEKESKHARIDUS PÕHIKOOLI BAASIL 4. tase
- IT-süsteemide noorempetsialist 3a
- turismiettevõtte teenindaja 3a
- tiskler 3a
- kokk 3a

KUTSEÕPE TÄISKASVANUD ÕPPIJALE TSÜKLIÕPPES
- raamatupidaja 5. tase 2a
- ehitusplekksepp 3. tase, 4. tase 1a
- tekstiilkäsitöö 4. tase 2a
- bürootöötaja 4. tase 1a

ÜLDHARIDUSÕPE alates 17. eluaastast
- põhikooli 8. ja 9. klass 3-4 koolipäeva nädalas
- gümnaasiumi 10.-12. klass 2 koolipäeva nädalas

TÖÖKOHAPÕHINE ÕPE,
kui töötad juba eelnevalt sarnases valdkonnas:
- Puhastusteenindaja 3. tase 6 kuud
- Kokk 4. tase 1a
- Tegevusjuhendaja 4. tase 1a

KUTSEVALIKU ÕPE 0,5-1a
sisaldab karjääriõpet ja erialadega tutvumist

Avalduste vastuvõtt elektroonselt
või koolis kohapeal

Täpsem info www.hkhk.edu.ee
Telefon 666 1751

Anne Aaspõllu

MAALID

naistööd
septembris
Kullamaa Kultuurimaja galeriis

**RISTI
KORSTNAPÜHKIJA**

Just nüüd on õige aeg mõelda
ahjude-pliitide puhastamisele.
Küttesüsteemi ülevaatus ja
puhastus eramajades kutselise
korstnapühkija poolt,
koostades nõuetekohase
korstnapühkimise akti.
Kutsetunnistuse nr. 151032

TEL. 56622930

PUITBRIKETT
4 EUR/kott 25 KG
Ostes 40 kotti, transport tasuta
ASUKOHT KULLAMAA
TEL. 5025262
9.00-16.00 tööpäeviti

ENNISTE
EESTI PARIM METSAMAJANDAJA

Kasvava metsa, metsamaterjali,
metsakinnistute ost
ja raietööde teostamine.
ESIMENE NÕUSTAMINE TASUTA!

Kuni 5000 eurot on igal aastal
maksuvaba metsamaterjali müügil.
Tel. 56 694 989, Sven Köster

Laulame!

Nõva ja Saue kirikukoorid avavad ühiselt ROOSLEPA KABELI ukse

26 septembril 2020 kell 16:00

Tere tulemast kuulama!